

Botos Katalin:

Mégis, kinek az érdeke?

Egyre többet gondolkodom a rendszerváltásról. A nagypolitika mai helyzete gondolataimat afelé tereli, hogy *miért* így történt?

Miért? Miért alakultak a dolgok úgy, ahogy alakultak? Ki hibázott? Ki tévedett? Vagy ki alakította tudatosan így a folyamatokat? **Kiknek az érdeke volt az, ami nálunk történt? Ki a felelős azért, ami történt?**

Ha tömören válaszolni akarnánk, ezt lehetne mondani: *A szabad demokraták megakadályozták, hogy a reformkommunisták és az MDF tagsága összekapcsolódjon.*

Ez volt az érdeke az ortodox kommunistáknak is, akik egyáltalán nem akartak valódi változást; de érdeke volt a kommunisták között bizonyos ultra piac-hívő reformereknek is, akik valójában a szabad demokrata vonal előretolt helyőrségei voltak, már korábban, a Párt soraiban. Döntően urbánusok.

A párttagok maguk is megosztottak voltak ortodox szocialista és piacgazdasági liberális eszméket követő tagokra. Az egyik csoport az egalitárius eszmék és a központi irányítás híveként a gazdasági korlátokat *alábecsülte*, a másik viszont a piac szerepét *túlbecsülte*. Egy szűk elit ismerte a valós helyzetet – a kormányban.

A Magyar Demokrata Fórum tagsága, és szövetségesei sem voltak kellően tisztában az ország gazdasági helyzetével – szemben a reformkommunista elit legalább egy részével akik viszont ismerték. Sajnos, a Fórumnak illúziói voltak a Nyugattal szemben. Azt hitték, segíteni fog. Nem látták, hogy a Nyugat – ahogyan Cseh Tamás énekelte -, „Ténybeli tény, csak a házam és telkem akarja...” *Hogy a Nyugat valójában gyarmatosítani akar, s egyáltalán nem érdekli a helyi lakosság jóléte.*

A szabad demokraták elitje volt leginkább képben az ország helyzetéről. Kezdetben az őket támogatók zöme erősen antikommunista többség volt, de ezek zöme sem tudott többet a valóságról, mint a nyertes koalíció tagjai. A vezetőik szándéka a döntő, témánk szempontjából.

Igaza volt sajnos, a Fórum népi szárnyának, amikor idézte: „mennek a tankok, jönnek a bankok”; de a gazdasági korlátokat tulajdonképpen ők sem értették... Nem értették azt, hogy *az ország vagyona már rég leterhelte az adósság... Már régen „itt voltak a bankok...”* **Vagyis, a pénzügyi világhatalom**, nemcsak az után, hogy elmentek a tankok... Hogy nem elhatározás kérdése csupán, mit teszünk... Hiába, hogy Antallék látták, ezt a tagság nem látta. S valójában az ország egésze sem látta!

Persze, ez nem jelenti azt, hogy nem kellett volna az első kormánynak megpróbálni tenni valamit a pénzügyi függés csökkentésére. Hogy nem kellett volna a nemzeti érdeket minden elé helyezni, ahol csak lehetséges volt! De ennek az aprópénzre váltásához a *szükséges szakértelem* –, például, jó privatizációs törvények készítése –, nem volt adott. Se szakértelem, se talán a megörökölt régi apparátusban a szándék, sem volt meg ehhez.

Jóindulattal arra gondolhatunk, hogy hitték, hogy jót tesznek, amikor a paragrafusokat maximálisan piaci szellemben írják... Azonban tény, hogy nemcsak ők, de a kormánypárti többség is *valóban azt hitte*, hogy a politikai *demokrácia megoldja* a gazdasági problémákat. Hogy a piac minden mennyiségben jó, és minden központi vezénylés rossz. **Hatalmas tévedés volt!**

A rendszerváltás után sajnálatosan, valamennyi kormány a liberális gazdasági eszméket követte. Az Antall kormány – Rabár rövid minisztersége alatt – még kifejezetten *a szociális piacgazdaságra* törekedett. (Ámbár a szabad demokrata ellenzék már akkor is mondta, hogy *nincs szociális piacgazdaság*, csak piacgazdaság létezik, minden jelző nélkül...)

De tévedésben voltunk, mikor azt hittük, hogy a szocialista tervgazdaság negyven esztendeje után, van még annyi vállalkozó szellem, amennyi a szabadjára engedett árak mellett, beindítja a vállalkozások motorját. NSZK-ban anno ez így volt. Nálunk a szellemiség is, de a tőke is hiányzott hozzá. Az utóbbit talán meg lehetett volna teremteni, nálunk is, ha a neoliberais eszmék nem kötöttek volna abszolút gúzsba bennünket...

Erhardnak volt mire alapoznia. Rabárnak nem. Nálunk nem léteztek magánvállalatok, amelyek, mint a németeknél, ha romokban voltak is, a Marshall-segély és a bankok konszolidálása után forráshoz jutva, *értettek a piacgazdasághoz*. A jelentkező szükségletekre a németek – banki finanszírozással, jegybanki refinanszírozással –, szinte nyomban tudtak minőséget termelni. A know-how a vállalatoknál megvolt, mind technológiában, mind menedzsmentben. S a háború utáni újjáépítésben a teljes iparnak *volt piaca*. A bankok konszolidálása a bennük lévő jelentős lakossági megtakarításokra alapozva –, amit *az állam* a konszolidációval *garantált* –, szerény fogyasztói keresletet is tudott generálni. Ha hitel volt, gyakorlatilag tehát minden újjá tudott éledni.

Nálunk, amire a vállalatok magánkézbe kerültek, addigra le is robbantak, különösen a- piacok hiánya miatt. Hiszen a szocialista piacok, ahová korábban eladtunk, nem voltak fizetőképesek arra a termékre, amit tudtunk volna termelni... A nép meg még szegényebb volt 1991 után az oroszoknál, mint korábban, a Szovjetunióban... Nem a lerombolásból kellett nekünk felépíteni a termelést, ahol mindenre jelentkezik vevő, hanem egy piacra már beékelt helyzetből, *amely piac azonban megszűnt fizetni a termékekért*. Nem volt fizetőképes! E helyett nekünk más piacot találni... nos, az adott színvonalú termeléssel – ez nem ment. (Nem segített olykor az sem, ha külföldi kézbe adtuk el gyárainkat. Volt, ahol a külföldi befektető azért vett meg egyes cégeket, hogy bezárja azokat...Saját hazai gyártóinak teremtve így export-piacot.)

A mi helyzetünk lényegesen más volt tehát, mint az, amit Rabár alapul vett példaként, a háború utáni NSZK.

A további magyar gazdasági miniszterek pedig a modern, szabadpiaci versenyben követett liberális politika mellett az országot a gyarmati sors felé sodorták...Nem értették meg, -a Nyugat meg *nem is akarta megérteni*-, hogy a felzárkózás *védelem nélküli piacok mellett* csak kártékony lehet; megöli a magasabb hozzáadott értéket tartalmazó javak termelését. A fejlődő országok helyzetébe hoz minket! Az pedig az örökös küzdelem az eladósodottsággal...

A kínaiak, akik a 80-as években a magyar reformot tanulmányozni nálunk jártak, megtartották az egypárt-rendszert, a stratégiai területek állami tulajdonlását, de széles körben teret engedtek a piacnak. Ez a kombináció sikeres felzárkózást tett lehetővé.

Mindez több párt mellett, demokráciában is lehetséges, akkor, ha van **egy nemzeti minimum**, amelyben – az ország érdekében – minden párt egyetért. És csak abban versengenek, hogy *ki tudja jobban megvalósítani azt...* Sajnos, ilyen, ma sincs hazánkban! A labanc-kuruc szembenállás nálunk a Nyugatot kiszolgáló, és a nemzeti érdeket jobban követők között olyan éles, a koncepcióban és a módszerekben olyan eltérő, hogy amit az egyik rendszer felépít, azt a másik párt, ha hatalomra került, nyomban lerombolja...Így újra meg újra a **zéró pontról kell kezdeni a piacgazdaságot, a demokratikus Magyarország építését...** Visszavásárolni például, a nyugatra eladott infrastruktúrát, a bankokat. (Ami aztán sokak szemét szűrja, mert sok minden előbb-utóbb kormányközeli kezekbe került...) Így végső soron lemaradtunk versenytársainktól...Még a kelet-európaiaktól is.

Az Orbán kormányzat próbálkozott a szabadpiac és állami támogatás kombinálásával. Sokba került sajnos, a külföldi tőke becsalogatása, és sok kockázattal volt terhelt a túl koncentrált ágazati fejlesztés. A túlzott centralizáción alapuló gazdaságpolitikája végső soron nem is lett igazán célravezető.

Tehát nagyon sok kudarcot, lemaradást már nem a múlt örökségének, hanem saját „demokratikus” politikánknak köszönhetünk.

De azért a kiinduló pont a reformkommunista ellenzék kezdeti elutasítása volt. Más társadalom és gazdaság épült volna fel, ha nem adunk tereket a gyűlölködő, egységesen a „kommunistákat” elutasító magatartásnak. (Ebben a koalícióban belül a kisgazdák élen jártak.) Ha össze tudunk fogni a reformkommunista szárny egy részével – amelyik annyira volt kommunista, mint sok magyar demokrata...

Ezért a fő felelős a *tudatos szabad demokrata politika volt...* Amely ezt megakadályozta. Természetesen, a háttérben azzal a nyugati imperialista törekvéssel, amelyik az újonnan csatlakozó térséget csak vadászterületnek vélte. (Persze, a régi állampárt-elit *kollaboráns*, nyugat-barát része, amely személyes érdekeit állította a központba, valóban megérte a pénzét.)

Mindenesetre, a Németh kormány tevékenysége sokkal pozitívabb megítélést érdemel a történelemtől, mint amelyet eddig kapott...

Csongrád, 2025. aug.